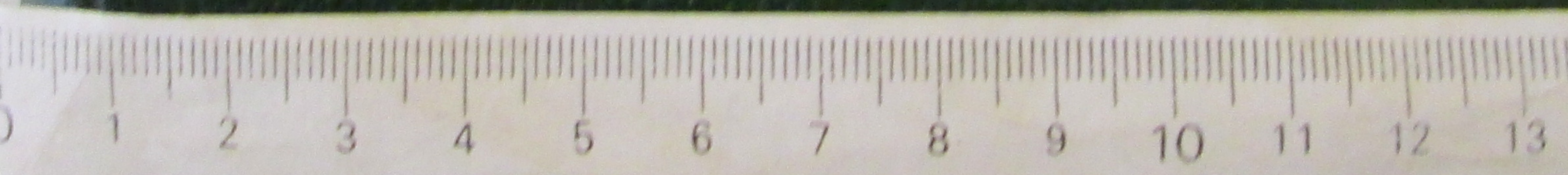
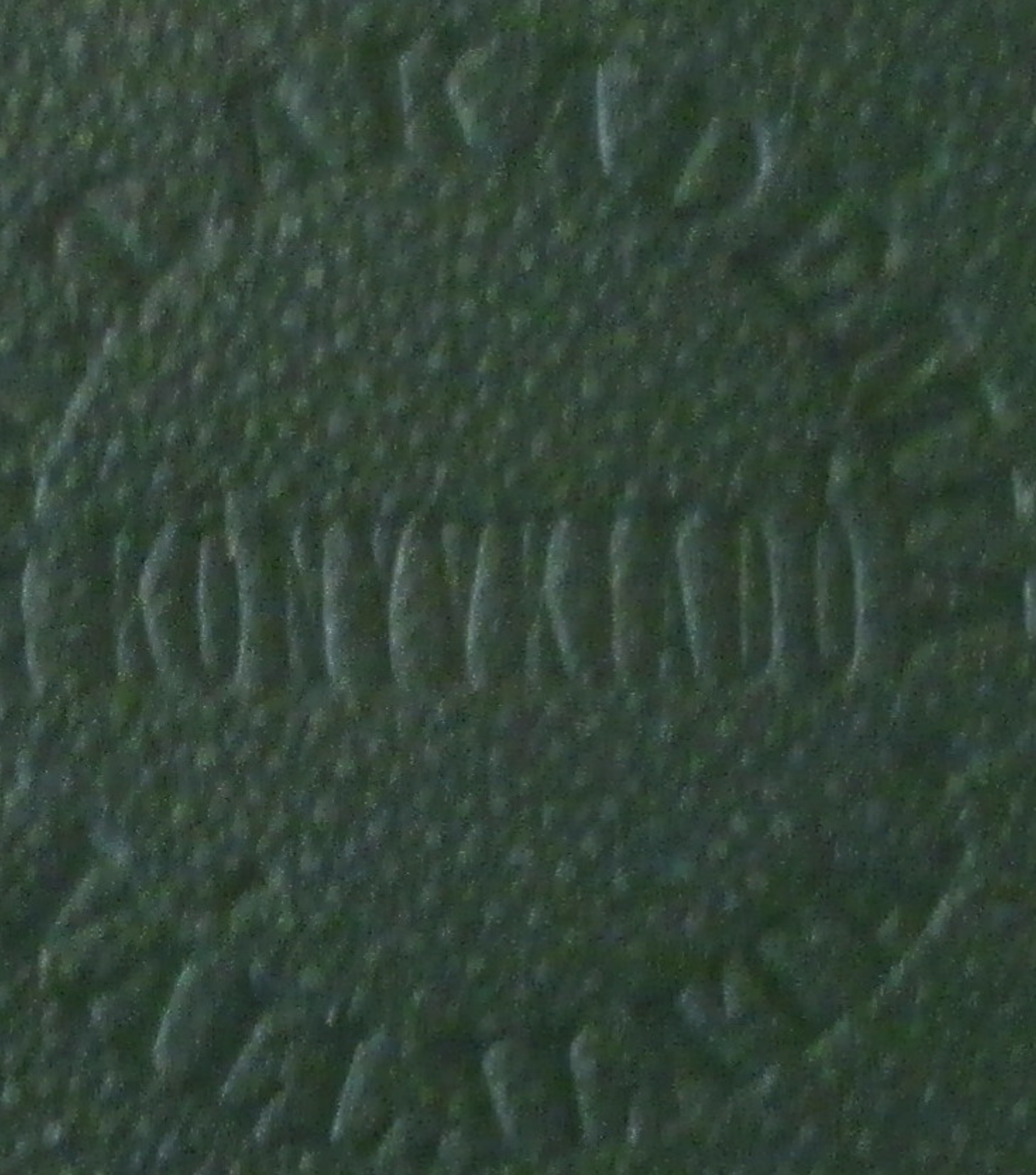

C/I-4

A

GÖRÖGÖK TÖRTÉNETE.

ÍRTA

CURTIUS ERNŐ.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA MEGBÍZÁSÁBÓL, A NEGYEDIK
JAVÍTOTT KIADÁS UTÁN.

FORDÍTJA

SZILASI MÓR.

NEGYEDIK KÖTET.

BUDAPEST, 1880.

A M. T. AKADÉMIA KÖNYVKIADÓ HIVATALA.

(Az Akadémia épületében.)

I.

A háború egész Perikles haláláig.

Az áldásterjesztő béke, a melyet az athéniak Periklesnek köszönhetének, egy elodázhatatlan háború csiráit rejté magában. A szövetséges városok nem tudták feledni önállóságuk megsemmisülését; a megara- és a boeotiabelieket irigységgel tölté el Athén nagysága; nem kevésbé boszankodának a peloponnesusbeliek is, és különösen a spartaiak, a kikben már Athén első fölvirágzása a Pisistratidák elűzése után rémíztő féltékenységet keltett. Hát még most milyen görbe szemmel néztek Athénra! De azért még csak magokba fojtották boszankodásukat, és bármily keserves is vala látniok, mint szorulnak ki napról napra előkelő állásukból, semminemű megfelelő intézkedésekre sem emberelték meg magokat. Athén pedig óvást óvakodék, hogy csak ne adjon valamikép alkalmat ellenségeskedésre, és az időtől fogva, hogy szabadon rendelkezhet az állami pénzekkel, Perikles állítólag évenként tiz talentomot költött rá, hogy a spártai hadi párt működését megbénítsa. Ha hihetetlennek látszik is, mégsem oly valószínűtlen, hogy Perikles csakugyan kizsákmányolta ily módon ellenfelei gyöngéit. Nem a békét akarta megvásárolni, hanem a háború megindítását akaratától függővé tenni; azért volt szüksége befolyást szereznie Spartában, a hol a

II.

A háború egész a Nikias békéjeig.

A háború egész folyamán végzetesebb esemény nem történt a halálvésznel Athénban, és Periklesnek ez okozta halálánál. Mert Athén külső hatalmi állása egy ideig még megmaradt ugyan a régi, de belsejében lényeges változások jöttek létre.

A város kimerült, annyi sok embert vesztett. Maga a hadkötelesek közül 4400 gyalogos és 300 lovas lett a halálvész áldozatává. A polgárság magvában meg volt ingatva. Sok család, a mely az ősi szokást és erkölcsöket híven megőrizte volt, teljesen kihalt, és elvesztek azok legnagyobb részt, a kik a jelent Aristides és Kimon korával egybekapcsolhaták. A meglett korú férfiak, ha ugyan megmenekültek a halálvész elől, még megmaradtak a régieknek, de az utánok jövő nemzedék tőlök gyökeresen elütött. Hiányzott benne a nagyratörő lélek, és a város jövőjébe vetett hívő bizodalom. Nem is járt olyan idő, hogy az izgatottság lecsillapúlhasson, és a régi polgári erény újra megerősödhessék. Mert a háború, a mely napról-napra hevesebbé lőn, nemcsak a régi hellén szövetséget szakította ketté, de pártokra szaggatott minden egyes községet is, és engesztelhetetlen gyűlöletet szított. Föl volt tehát dúlva mindenütt a polgárság; lázas, szenvedélyes volt a hangulat mindenütt, és a tettekre serkentő egyedül a haszonlesés. Letűnt a kor, a melynek a számára Herodot megírta történetét; le a nemzedék, a mely Athén nagyságában Hellas dicsőségét látta. Az erkölcsi fenkölt erő, a melyet a közös haza szeretete

és Korinthos elismerni. A szövetség tehát, a melynek élén Sparta a háborút megkezdette, végkép fölbomlott, és Sparta annyira el lőn szigetelve, hogy saját szövetségesei ellenében Athénben volt kénytelen támogatást keresni. Így történt, hogy a Nikias békéje még ugyanez esztendőben egy ötven éves szövetséggé alakíttaték át, a melynek értelmében Sparta és Athén, ellenséges támadás esetére, kölcsönös segítségére kötelezték magokat. Elhatározták, hogy Sparta az attikai Dionysziákra, Athén a Hyakinthiakra Amyklaiba ünnepi követségeket fognak küldeni, hogy a közös ünnepléssel megerősödjék fegyveres szövetségek, mert remélték, hogy ha ők, Görögország két legnagyobb hatalmassága, összetartanak, a békét a huzalkodó közép-görögországbeliek ellenére is képesek lesznek biztosítani ⁷⁶).

III.

Italia és Sicilia.

A két város háborújába egész Hellas belevonatott, főleg egész Makedonáig és Epirusig, csak a nyugoti gyarmatok nem vettek tényleg részt benne. Nekik megvolt a magok külön történetök, ámbár a fejlődés különböző fokozatait az anyaországgal együtt élték át. Egy s ugyanazon időben érték el ők is anyagi jólétök tetőpontját, nekik is megvoltak kényuraik, ők is vívtak szabadságharczokat a hódítani vágyó barbárok ellen, később aztán ők is pártokra oszlottak, polgárháborukat vívtak, míg végül az ión tenger innenső és túlsó oldalán dühöngő huzavonák egy nagy háboruvá egyesültek.

Sicilia története, úgy szólván, már maga az ország

IV.

A siciliai háboru végéig.

A Nikias békéje és a néhány héttel később létrejött hadi szövetség következtében az anyaországban a viszonyok tökéletesen megváltoztak, és egészen új állam-alakulások jöttek létre. A két nagy hatalom kölcsönösen elismerte egymást, és a béke kivitelére, valamint birtokaik épségben tartására szövetkezett egymással. A míg ők összetartottak, a béke biztosítva volt, és külveszedelemtől sem volt mit tartani. Az új szerződés ünnepélyes esküvel volt megerősítve, és kőtáblákra bevésve, egy példányban az Amyklaionban, egyben meg Athene istenasszony vártemplomában őriztetett, és mind a két országban elegendő számban voltak az olyanok, a kik a békét igazán fenn akarták tartani. Mindamellett a béke, a mely létrejött, nem volt igazi béke, hanem csak a háború legkeservesebb bajai voltak ideiglenesen megszüntetve; a béke szószólói ugyan kivitték, hogy annyira a mennyire megegyezett a két állam, de nem volt őszinte ez a kibékülés, nem lőn általa megalapítva az érdekközösség, és a nemzeti ügyek megmaradtak régi szervezetökben; maradandó tehát nem is lehetett. És nem is voltak megelégedve sehol e békével. Még kényelmetlenebbül érezték magokat mindenütt, még ingerültebb volt a hangulat, mint maga a háború kitörése előtt. Példáját ennek legelőször Sparta és szövetségesei adták egymáshoz való viszonyukban, majd tisztán észlelhető volt maga a két nagy hatalom kölcsönös érintkezésében is, végül magokban benn az egyes államokban is, más pártok kerekedvén bennök az uralomra.

A siciliai hadjárat tehát nem pusztán egy mellékrésze a nagy háborúnak, hanem végső eldöntője; az irtózatos végítélet, Perikles városának büntetése büneiért; végképen soha fel nem ocsúdhatott többé belőle, soha nem emelkedhetett fel többé régi nagysága magaslatára.

De magára a siciliai városokra sem terjesztett áldást a háború győzelmes kimenetele. Kiűtött köztök megint a régi villongás. Az athéniek megbuktával Egesta védtelenül maradt dolyfős ellenségeivel szemben; meghívta tehát segítségére a punokat. Ol. 92, 3; 409-ben kötött ki Hannibal, a Hamilkar unokája (234. lap), a siciliai partokon, és rövid idő multán romokban heverték Selinus, Himera és Akragas, a görögök legpompásabb városai.

V.

A dekeleiai háború.

Mikor híre terjedt az iszonyú vereségnek, az athéniek eleinte semmikép sem akartak hitelt adni még a legmegbízhatóbb embereknek se, mert el se tudták képzelni, hogy ilyen borzasztó szerencsétlenség csak lehetséges is legyen. Mikor aztán végre kétségtelenül megbizonyúlt a hír, végtelen jajveszéklésben tört ki az egész város. Mert nem volt család, mely nem veszítette volna el valamelyik rokonát vagy barátját; a fájdalmat csak növelte a bizonytalanság, hogy nem tudták, mily sorsra jutottak polgártársaik, és az élőkön jobban siránkoztak, mint a holtakon, ámbár ezek felől is keserves volt tudniok, hogy ily nyomorúltan vesztek el, és hogy nem részesültek még a halotti végtisztességben sem.